

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIX Cena lista je \$8.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PONDELJEK, 30. JUNIJA (JUNE 30), 1947 Subscription \$8.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 127 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Amerika nastopila agresivno proti balkanskim državam

Austin zahteva, da Združeni narodi ustavijo podpiranje grških gerilcev; aktivnosti grške reakcije popolnoma ignoriral

Lake Success, N. Y., 28. jun.—Na večerajšnji seji je zaščitni svet Združenih narodov začel s formalno razpravo o obširnem poročilu anketne komisije, ki je bila pred nekaj meseci poslana na Balkan, da preučita vzroke civilne vojne v Grčiji. Komisija je v svojem poročilu direktno obtožila Albanijo, Jugoslavijo in Bolgarijo netenja civilne vojne s tem, da dajejo zaslombo in podpirajo grške gerilce.

Debat o tem poročilu je odprl Warren R. Austin, načelnik ameriške delegacije v Združenih narodih, z vitrioličnim govorom, kakršnega še niso slišali na kakšni seji ZN. Udihril je po Albanijo, Jugoslavijo in Bolgarijo, jih dožljal, da so one krive civilne vojne v Grčiji in zahteval, da zaščitni svet nastopi proti njim z vso strogoostjo. Dejal je, da so na preizkušnji Združeni narodi.

Rekel je, da Albanija in Bolgarija sicer nista članici ZN, "toda to še ne pomeni, da nista krivi v tem, da sta se posluževali sile, kar je proti principom ZN."

Austin je dejal, naj se zaščitni svet zaenkrat posluži člena VI ustave ZN, ki določa mirno izravnavo sporov med posameznimi državami. Toda če to ne bo pomagalo, se naj poslužijo člena VII, ki določa ekonomske in lahke tudi oborožene sankcije.

Predložil je tudi resolucijo, ki določa, naj zaščitni svet izvoli in pošlje v Grčijo novo stalno komisijo 11 članov z nalogo, da pazi na obsejne incidente, pošreduje med prizadetimi vladami in redno obvešča zaščitni svet. Resolucija zahteva tudi premestitev begunskih taborišč iz obmejnih krajev.

Vse to radi tega, ker je po mnenju ameriške vlade ogrožena teritorialna integriteta Grčije. Povsem na mestu pa je direktna anglo-ameriška intervencija v Grčiji.

Austin je popolnoma ignoriral poročilo manjšine (Rusije in Poljske), v katerem pravi, da je za civilno vojno predvsem odgovorna grška reakcija, ki se je z vsemi sredstvi apravila na one elemente, grške partizane, ki so se med vojno borili proti okupatorju, torej na naši strani. Med temi elementi niso samo komunisti, marveč tudi republikanci in pristaši raznih centrističnih in levicarskih strank.

Na krmilu Grčije so poleg monarhistične reakcije tudi kvizlinški elementi, ki so se borili na strani nemških nacistov in bili njihove sluge. Ti elementi imajo vso protekcijo monarhistične vlade, sploh tvorijo njene glavne falange v civilni službi, armadi in žandarmeriji in s svojo bodno preganjajo in koljejo one, ki simpatizirajo z gerilci. Niti en sam kvizling še ni bil postavljen pred sodišče ali esekutiran v imenu svojega izdajništva. Na drugi strani pa so s političnimi

Republikanci se zanašajo na nevednost političnih kalinov

New York. — Voditelji republikanske stranke se pripravljajo, da po uspešni zmagi s sprejetjem Taft-Hartleyevega suženjskega zakona — vržejo nekoliko peska na oči delavstva. Odločili so se, da bodo v kongresu sprejeli začen minimalne mezde 60 ali 65 centov na uro, da bodo delavci "pozabili" grenko pilulo suženjskega zakona in spet volili za reakcijske kandidate prihodnje leto. Reakcija še vedno računa, da je v Ameriki mnogo političnih kalinov.

Sodišče proti stavkarjem

Potrnilo je obsodbo državnega odbora

Milwaukee, Wis.—(FP)—Tukajšnje sodišče je potrdilo obsodbo državnega delavskega odbora proti 22 članom lokalne avtne unije CIO, ki so bili obtoženi, da so kršili odredbo odbora proti masnemu piketiranju pred tovarno Allis-Chambers za časa stavke, ki je trajala 11 mesecev.

Predsednik unije Robert Buse, podpredsednik Joseph Dombek in zapisnikar Fred McStroul so bili obsojeni na pet mesecev zapora vsak, petpajst članov unije na tri mesece in štirje na \$200 kazni vsak. Unija je bila obsojena na plačitev \$250 kazni.

Državni odbor je izdal odredbo proti masnemu piketiranju pod pretvezo, da prepreči "izgrede", kar so pa stavkarji ignorirali, po obsodbi odbora pa vložili priliz na sodišče, ki je sedaj obsodbo odbora potrdilo.

Ta drastični odlok sodišča pomeni, da se je odbor poslužil injunkcije, ki jo je sedaj sodišče potrdilo, četudi ni nikjer v razsodbi omenilo injunkcije z besedo. To je prvi slučaj te vrste, v katerem so bili stavkarji obsojeni kršitve odredbe, ki nosi ves pomen pristne injunkcije, ki je bila podprta po sodišču predno je postal Taft-Hartleyjev zakonski osnutek zakon.

Unija se je odločila, da bo vložila priliz na višjem sodišču za razveljavljenje obsodbe.

Governer obeta novo preiskavo

Springfield, 28. jun.—Governer Green se je izrekel za novo preiskavo državnih umobolnic, ki so natrpne za 42.000 bolniki. Za novo preiskavo se je izrekel po prejemu poročila posebne anketne komisije, ki je s svojo preliminaro preiskavo razkrila žalostne razmere v umobolnicah. Ta komisija se je izrekla za natančno preiskavo s strani državnih zbornice. Tem žalostnim razmeram je delno kriva maladministracija, politični favoritizem in premajhne aropriacije za uvedenje potrebnih reform.

ZDRUŽENI NARODI DOBILI SVOJO "DRŽAVO" S SKLENITVIJO POGODBE Z AMERIKO

Lake Success, N. Y., 28. jun.—Državni tajnik Marshall in Trygve Lie, tajnik Združenih narodov, sta podpisala dogovor med Združenimi državami in Združenimi narodi, kateri določa, da postane ozemlje v Manhattanu last Združenih narodov. To bo obenem glavni stan ZN in nekaka "posebna država", ki bo imela status "samostojnosti".

Dogovor, ki je bil sklenjen med Ameriko in ZN, dalje določa, da se na novem ozemlju zgradi letališče in pošta, da se ne bo služilo kot zavetišče za begunce pred zakonom in da se vzdržuje red in mir. Prepovedane bodo demonstracije, priznava pa se plemenska in verska enakost.

"Ustava" sedeža ZN daje privilegije in imuniteto vsem članom diplomatskih skupin prizdruženih narodov. Uradniki ameriške vlade ne bodo imeli nobene oblasti na tem ozemlju, razen v slučaju dovoljenja tajnika ZN.

Kontrola olja podaljšana

Washington, D. C. — Nižja zbornica je sprejela predlog, ki daje predsedniku Trumanu moč, da kontrolira ali ustavi izvoz petroleja v tujino. Moč o kontroli olja je podaljšana do 31. januarja 1948. O končni veljavnosti predloga bo imel zadnjo besedo senat.

Domače vesti

Oblok
Chicago.—Glavni urad SNPJ so te dni obiskali: Angela Yarc iz Garyja, Ind., Marie in Delmar Tucker iz West Allisa, Wis., Lambert in Ursula Bolskar od istotam.

Padel s strehe

South Chicago, Ill.—Tu se je ponesrečil do smrti Frank Hodnik, star 79 let in rojen v Kostanjevici na Dolenjskem. Pri barvanju strešnih žlebov na svojem domu je omahnil z lestve. Umrl je v bolnišnici 25. junija. Žena pokojnega je umrla pred tremi meseci. Zapušča dve hčeri ter dva sina. Svoječasno je bil aktiven pri raznih pevskih zborih v Chicago (Zvon, Sloven.) Pokopan je bil civilno 27. junija na pokopališču v Hammond, Ind.

Nova grobova na zapadu

Richmond, Cal.—Dne 14. junija, teden po operaciji, je v bolnišnici umrl George Barič, predsednik društva 638 SNPJ. Star je bil 62 let, doma iz vasi Soledad v Beli Krajini. V tem mestu je živel 35 let. Tukaj zapušča ženo, sina, štiri hčere, od katerih sta dve poročeni, brata Joeva, kakor tudi več sorodnikov.

Red Lodge, Mont.—Dne 16. jun. je umrl Marko Fajgel, ki je bolehal za mrtvoudom pet let. Star je bil 65 let, doma iz Lubna na Štajerskem, član društva 81 SNPJ, kakor tudi Eagles in UMW. Zapušča ženo, sina, štiri hčere, vnuka in več vnukinj.—Pri družini Sam in Rose Danicek so se oglasile rojenice in pustile hčerko. Ker sta oba člana društva 81 SNPJ, je upanje, da postane tudi novorojenka.

Is Minnesota

Duluth, Minn.—Umrl je John Borich, star 69 let, doma iz Jugoslavije. V tem mestu je živel 27 let in bil član društva 205 SNPJ. Zapušča ženo, dva sina, dve poročeni hčeri in 14 vnukov, vsi v Duluthu.—V bolnišnici St. Mary se nahaja Mary Skull iz Garyja, Minn.

Išče sorodnike

St. Louis, Mo.—Janez Ogolin, župnik v Trbovljah, in njegova sestra Alojzija bi rada izvedela za svojo strico Martina Vidmarja in teto Nežo Kočevar (brat in sestra), ki se baje nahajata v San Franciscu, Cal. Doma sta s Kala pri Semiču, Dolenjsko. (Župnik Ogolin je duhovnikoval na Štajerskem, med vojno pa sta s sestro pobegnili k partizanom v Belo Krajino.) Omenjena naj pišeta na Mary Petrovič, 2208 Charles st., St. Louis 4, Mo.

Nov grob v Detroitu

Detroit.—Dne 24. jun. je naglo umrl Paul Crlenčić, star 62 let, rodom Hrvat, v Ameriki od 1913, član društva 518 SNPJ. Od 1934 je bil vdovec. Zapušča tri sinove in hčer, katerim društvo izreka globoko sožalje.

Is Clevelanda

Cleveland.—V bolnišnici je umrl Matija Potokar, star 60 let, doma iz Zalne pri Višnji gori, v Ameriki 39 let.—V bolnišnici Polyclinic se nahaja Rose Herbert, v Clevelandu Clinici pa Frances Klein iz Euclida, kakor tudi Joseph Grgat iz Madisona, O.—V bolnišnici Glenville je prestal operacijo Joseph Sterle, iz bolnišnice pa se je vrnila Marian Rolih iz Collinwooda.—V bolnišnici Glenville se nahaja tudi John Jakely iz Girarda.—Poročila sta se Viktor Drobnik in Genevieve Jaklič.

Truman vetiral zakon za zvišanje carine na volno

Washington, D. C. — Predsednik Truman je vetiral zakon o kontroli cen volni, ki se uvaža iz tujine, nakar je senat spremenil besedilo zakona tako, da soglašajo z zahtevami predsednika. Truman bo spremenjeni zakon gotovo podpisal.

Fašistična vloga Peronove žene

Diktatorja Franco in Peron kujeta fašistični blok

Madrid, Španija, 28. jun.—Obisk žene argentinskega predsednika Juana Perona pri diktatorju Francu je dal njegove mu fašističnemu režimu novo upanje za preprečenje živilske krize v Španiji. Peronova žena se je dalj časa nahajala v Madridu in je bila gost diktatorja Franca.

Ona je zagotovila diktatorja Franca, "da dokler bo obrodila ena sama bilka pšenice na naših žitnih poljih, naj španski delavci vedo, da jo bomo delili z njimi." Nedavno je Peron v svojem govoru v Buenos Airesu izjavil, "da s pomočjo Španije in Vatikana se bo zgradil tretji blok narodov, ki bo lahko držal silo ravnovesja med Združenimi državami in Rusijo."

Peron ima v načrtu blok latinsko narodov v Evropi in Ameriki, ki jih veže skupna vera katoliške cerkve, kar pomeni, da bo Peron s svojim pajdašem Francu skušal ustvariti nov klerikalni protitež proti naraščajočemu vplivu Sovjetske zveze.

Žena argentinskega diktatorja-predsednika je z letalom odpotovala v Rim, kjer je imela privatno avdienco s papežem. Ona je bivša argentinska filmska igralka, ki sedaj igra vlogo fašistične politike.

Stavka italijanskih delavcev radi umora

Rim, Italija, 28. jun.—Splošna italijanska delavska konfederacija, ki je pod vodstvom komunistov, je sklenila, da okliče polurno stavko vseh svojih članov, ki štejejo okrog šest milijonov po vseh Italiji. Stavka ima značaj protesta proti umoru dveh oseb in napadu na komunistični glavni stan pred nekaj dnevi v Siciliji. Vzdržujejo se tudi poročila, da namerava predsednik Enrico de Nicola odstopiti.

Družba obdolžena nesreče na ladji

Los Angeles, Cal.—Štiri osebe, ki so se rešile po razstrelbi ladje Markay 22. junija, so obdolžile lastnike ladje, da so zanamirali varnostne navedbe. V eksploziji ladje, ki je bila natovljena z oljem, so bile štiri osebe ubite, devet je pogrešanih in 20 ranjenih. Omenjeni so podali izjavo v bolnišnici, kjer ležijo težko ranjeni. Družbi je šlo le za profite, ne za varnost delavcev.

OHIJSKA REAKCIJA KOPIRALA TAFTOV ZAKON TIK PRED ZAKLJUČKOM LEGISLATURE

Columbus, O. (FP) — Republikanska večina v ohijjski državnih zakonodajni, ki dominira legislativni aparat, se naravnost norčuje iz demokratičnih metod, ki so v veljavi za sprejemanje zakonov. Da se izognejo demokratični proceduri, so se poslužili raznih trikov z namenom, da uspejo s svojo protidelavsko gonjo.

Republikanska reakcija je v legislaturi na zvit način porinila skozi zbornico skrbno zakrito verzijo Taft-Hartleyevega suženjskega zakona. To so republikanci storili tik pred zaključnim zborovanjem. Vsa tega ni imela opozicija prilike, da bi podala svoje argumente proti antidelaški skem. To je tudi preprečilo demokratično zaslišanje nasprotnikov tega zločestega zakonskega osnutka.

Antifašisti izgubili bitko pred zveznim sodiščem

Spoznani so krivim "žaljenja" kongresa; enako tudi dva komunisti, ki sta dobila strogo kazen

Washington. — Skupina 16 antifašistov, proti katerim se je zadnjih par tednov vršila obravnava na tukajšnjem zveznem distriktnem sodišču, je izgubila bitko in vse obtožence čaka stroga kazen.

Vsi so bili obtoženi "zarote" proti kongresu in "žaljenja" kongresa. Glede prve točke je sodnik odločil, da justični departmet, ki je vodil tožbo proti obtožencem, ni podprl z dokazi, vprašanje "žaljenja" kongresa pa je prepustil poroti, ki je po 65 minutnem posvetovalju odločila, da so krivi.

Pred sodišče so bili tirani na zahtevo kongresnega "neameriškega" odseka, ki preiskuje "neameriške" aktivnosti raznih skupin, predvsem komunističnih, "sopotniških" in liberalnih. Za aktivnosti raznih fašističnih, klanovskih in rasističnih skupin se ne zanima. Čeprav posluje že več let in je oblatil že tisoče liberalcev in progresivcev ter antifašistov, ni na zaslišanje poklical še enega fašista ali plemenskega hujsaka.

Ta "neameriški" kongresni odsek je lani zahteval od uradnikov Antifašističnega religijskega odbora, ki je bil ustanovljen med špansko civilno vojno in je zbiral relief za španske lojaliste in pozneje tudi za druge antifasiste, naj mu predlože poslovne knjige. Med vojno je ta odbor imel poslovno dovoljenje od predsednikovega religijskega odbora, kateremu so morale vse religijske organizacije pošiljati svoja finančna poročila.

Ta religijski antifašistični odbor je bil amatan, kot je še danes, kot "komunistični", kajti v njem so se udeleževali komunisti in drugi levicarji, pristaši komunističnega gibanja.

Uradniki in vsi člani eksekutive so bili tirani pred sodiščem, ker so ignorirali poziv notoričnega "neameriškega" kongresnega odseka in mu niso hoteli predložiti poslovnih knjig, češ, da to ne spada v njegov delokrog, finančna poročila pa so itak pošiljali predsednikovemu religijnemu odboru v smislu zakona.

Med obtoženci, ki so bili spoznani krivim "žaljenja" kongresa, so: Dr. Edward K. Barsky, pisatelj Howard Fast, dr. Lyman R. Bradley (profesor na Newyorški univerzi), dr. Jacob Aulander, dr. Louis S. Miller, Leverett S. Gleason, (izdajatelj

publikacije Readers' Scope), dr. Jessie Tolmeh, odvetnika Harry M. Justiz in mrs. Ruth Leider, trgovec Manuel Magana, gledališki direktor Hermann Shumlin, mrs. Charlotte Stern in James Lustig, oba aktivna unionista (CIO), ter mrs. Louis Kamsley, mrs. Bobbie Weinstein in Marjorie Chodorov, gospodinjce.

V smislu zakona so lahko vsi obsojeni na leto dni zapore in \$1,000 kazni. Sodnik bo izrekel svojo sodbu v prihodnjih dneh.

Na to kazen sta bila na istem sodišču (pred drugim sodnikom) in valed slične obtožbe obsojena Eugene Dennis in Gerhart Eisler. Dennis je gl. tajnik komunistične stranke, o Eislerju pa gre glas, da je bil po svojem pobegu iz Nemčije glavni predstavnik Kominterne v Ameriki. Dennis je bil tiran pred sodiščem, ker "neameriške" kongresne mu odseku ni hotel povedati svojega pravega imena, Eisler pa, ker ni hotel prisiči na biblijo. Oba sta dobila maksimalno kazen — leto dni zapore in tisoč dolarjev globe.

Pred istim sodnikom je bil lani dan obsojen tudi Carl Aldo Marzani, bivši uradnik državnega departmeta, proti kateremu se je pred par tedni vršila obravnava. Obtožen in tudi spoznan je bil za krivega, da je bil istočasno tudi aktiven član komunistične stranke, seveda pod drugim imenom. On je to zanikal, toda proti njemu je pričalo več bivših komunistov in tajnih agentov newyorške policije. Obsojen je bil od enega do treh let zapore.

Vsi obtoženci bodo vzeli priliz na višje sodišče. Člane eksekutive Antifašističnega religijskega odbora je zagovarjal bivši justični podtajnik O. John Rogge, ki je pred nekaj meseci izgubil službo, ker je hotel razkrinkati večjo skupino prominentnih Američanov, večinoma sami veliki industrijski mogulji, ki so imeli ozke stike in so sodelovali z vodilnimi nemškimi nacisti. Na sled jim je prišel na podlagi obširnega študija nacijskih dokumentov.

De Nicola ponovno izvoljen za predsednika

Rim. — Enrico de Nicola, začasni predsednik italijanske republike, ki je pred par dnevi resigniral, je bil ponovno izvoljen za predsednika. Izvolil ga je italijanski parlament z veliko večino. Izid glasovanja je obenem zaupnica konservativni italijanski vladi premierja De Gasperi, v kateri niso zastopani ne komunisti ne socialisti.

"Rebeli" za prelom z diktatorjem

London. — Skupina članov angleškega parlamenta je naznanila, da bo zahtevala od delavske vlade, naj pretrga diplomatske in ekonomske odnose z vlado španskega diktatorja Franca. Namen "rebelev" v parlamentu je, da pokažejo vladi, da so odnosi s španskim diktatorjem proti načelom delavskega gibanja.

Albanija odklonila dovoljenje odboru

Lake Success, N. Y. — Albanija je obvestila varnostni svet Združenih narodov, da ne more dati preiskovalni komisiji dovoljenja, da bi njeni člani šli v obsejne kraje Albanije glede grške civilne vojne. Že prej sta Jugoslavija in Bolgarija zavzeli isto stališče o grškem problemu.

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

poprej. Saj so morali tisci z
pustiti domovino in šli služiti
kruh v tujino. Toda danes
naš delavec več ne izseljuje
tjuje kraje, kajti imamo toliko
dela, da ščemo delavce iz dru-
gih dežel, da nam pomagajo pri
graditvi nove Jugoslavije.

Mi danes gradimo, gradimo
toda ne za ljudske izkorišča-
ce, temveč zase in za naše otro-
ke! Pred nekaj tedni sta se tu
nahajala ameriška rojaka Zorica
Martin in Majnarić Ante. Ka-

(Prejeto na 3. strani)

POSTAVLJAMO TEMELJE INDUSTRIJALIZACIJE V PREROJENI JUGOSLAVIJI

Prisedli FRANJO ALEŠ, Ljubljana

Ključni jugoslovanskega gospodarstva so v ljudskih rokah, to pa je pogoj naše nacionalne in gospodarske neodvisnosti!

Da bi odstranili našo tehnično zaostalost, moramo storiti velike napore, ki bodo v prvih petih letih jugoslovanske "petletke" še težji. Postopoma bodo ti napori lažji in lažji. Industrializacija in elektrifikacija prerojene države, proces dvigovanja našega kmetijstva na višjo in razvitejšo stopnjo obdelovanja zemlje, to so temeljne naloge našega delovnega človeka.

Mi korakamo vztrajno naprej v svojem izgrajevanju in dosežemo uspehe in občudovanje pri mnogih narodih Evrope in tudi Amerike. Ti uspehi so bili doseženi zato, ker je v naših delovnih ljudeh globoka vera v to, da smo na pravi poti. Zaradi pozitivnega in vztrajnega dela naših ljudi v tovarnah, na cestah in novih železniških trasah, v rudnikih, gradnjah in na polju, smo tudi prepričani, da bomo uspeli in da bomo premagali vse težave, ki nas še čakajo.

Prvi temeljni trdnj izgradnje je industrializacija. In izdatki v našem državnem proračunu za leto 1947 so v prvi vrsti namenjeni investicijam in izgraditvi gospodarstva. Ti proračunski izdatki za financiranje ljudskega gospodarstva znašajo 27 milijard in 310 milijonov dinarjev plus 8 milijarde 300 milijonov dinarjev za obnovitvena dela. To predstavlja skoraj 48% vsega jugoslovanskega zveznega proračuna. V posameznih republikah pa gre v nove industrijske investicije iz posebnih republiških proračunov še 10 milijard dinarjev.

Industrializacija v letu 1947 zajema nad 55% izdatkov splošnega državnega proračuna! V prvi petletki pa bo investiran v industrijo nad 120 milijard dinarjev.

Vsak pameten in pošten človek, ki količkar resno in trezno premišljuje, prevdarja in razume borbo našega malega naroda, se mora zdaj čuditi silni življenjski moči in sposobnosti našega človeka, ki je moral v letih domovinske vojne prenehati najtežje preizkušnje, ko je šlo za gol obstanek v tej grozotni bitki za življenje. Marsikak drug narod bi podlegel in obnemogel, ako bi moral prenašati vse tisto, kar je bilo naloženo v preteklosti na naša ramena.

Novo Jugoslavijo gradimo na razvalinah in ruševinah. Mnogočesa nimamo in zato moramo graditi prav vse. E. Ferjančič, župnik iz Kojškega na Primorskem je napisal svojim rojakom lepo primero iz svetega pisma,

rekoč: "Ko je začel Noe graditi svojo ladjo, ni imel ničesar pri rokah. Zato je gradil toliko let. Enako bo z nami, le da bo doba gradnje neprimerno krajša. Zato nam jamčijo "petletke" in mladina, ki se je s tako vneto vrgla na delo s krampi in lopati. Nimamo tehničnih pripomočkov, ker nam jih je okupator uničil, kapitalistično inozemstvo pa nam naga na vsakem koraku."

Da. Začeli smo z malim, da pridemo do večjega. Cesar nam danes, bomo imeli jutri, toda imeli bomo sigurno. Pregovor pravi, da je navadno slab tisti dedič, ki dobi vse v redu. Prav zaradi tega je sprejela naša država velike načrte. Z načrti so težave, a še večje so, kjer se dela brez načrtov. Nam manjka industrija, ta pa zahteva največ naporov, umskih in materialnih.

V naši državi so pogoj za industrializacijo, gradimo jo že in v teku so silna dela za ustvaritev lastnega in ljudskega gospodarstva.

Pogumno korakamo naprej. Cesar nam ni dala stara Jugoslavija, to bo zmogla nova Jugoslavija. Naša domača proizvodnja ne sme zastajati za tujo. Stara Jugoslavija je prodajala sirovine v inozemstvo na pol zastonj, a drago je kupovala iz inozemstva polfabrikate in izdelke. Ni nič čudnega, da imajo inozemski kapitalisti tak apetit po naši bogati zemlji. Veseli smo in ponosni, ker je industrializacija v teku, da delamo po načrtih in ne brezglavo-anarhično.

Lastno gospodarstvo in industrializacija nas bosta rešili odvisnosti od tujine in s tem tujega jarma.

Novo litvarno. Po splošnem državnem proračunu je dodeljen za industrijske panoge za leto 1947, 6 milijard in 730 milijonov dinarjev. Doma bomo sedaj izdelovali stroje za izdelavo turbin, traktorjev, avtomobilov itd.

Pri gradnjah industrijskih objektov uvažamo modernije postopke dela. Pri gradnji vaboletarne "Litostroj" v Ljubljani uvažamo takozvani montažni sistem, ki pomeni v najhitrejšem smislu mehanizacijo in industrializacijo gradbene delavnosti. Zelo moramo skrbeti za gradbenim materialom. Ta sistem pa varčuje s gradbenimi sredstvi in olajšuje fizično delo. Dosedanja okorelost v gradbeni tehniki so umika iznajdljivosti in organizacijski spretnosti.

Dunaj, prestolnica lakote

Dunaj. — Prav počasi se bliža pomlad tudi Dunaju. Zadnji umazani kupi snega izginjajo v kanale. Sonce sije na dolge, z vlago prepojene ulice, sije na razvaline nešteti zgradb, blizu katerih stojijo svarični napisi:

"Pozor! Nevarnost rušenja!"

Cesar ni napravila obnova, to bo storil z ruševinami čas. Na pol podrti zgradbe razpadajo, veliki kupi opeke ležijo na mnogih ploščikih. Rušijo se zidovi in včasih pokopljejo se koga pod seboj. Ljudje namreč nimajo kurjave. Vsako poleno je zlata vredno. In ko se neke zruši ostanek hiše, pridejo stare žene in siromaki pobirat še preostale delčke ostrejša, okenskih okvirjev ali vrat. Navadno pridejo po to kurivo, preden je minila vsaka nevarnost, kajti pozneje bi bilo v vsakem primeru težko kaj najti. Tako je pred nekaj dnevi v našem okraju zlezla na ruševine stanka, ki jo je pri pobiranju trsk zasula stena, ki se hotela še ni podrla.

Ne bi govorili o razvalinah in ruševinah, če bi ne bilo tako značilne za Dunaj. Zdaj, ko jih obseva sonce in si je močnejše ustvariti sliko o velikosti in udobnosti stanovanj kar s površnim pogledom na odprto steno v pol uničeni zgradbi, se je težko ubraniti misli, da so te hiše za dolgo dobo, če ne dokončno razbite. Hoditi po bombardirani ulici je isto kot živeti v mirnem vzdušju sedanje Avstrije. Neverjetna je duhovna sorodnost in zunanja podobnost dunajskega mesta z življenjem "druge republike".

Ne vem, kateri od Avstrijcev je bil tisti, ki je dejal, da bo Dunaj obnovljen "predvidoma" v petdesetih letih.

Pomlad, ki prihaja, sprejema jo Dunajčani z velikim veseljem. Zda jim vsaj ne bo treba hoditi v razne ogrevalnice in kavarne. Vprašanje mraza je za nekaj mesecev odloženo. S prehrano pa ni tako. Socialistično glasilo Avstrije "Arbeiter Zeitung" ni zaman nekoč objavilo uvodnika z naslovom "Dunaj — prestolnica lakote." Ta naslov, ki kaže kot sploh vse pisanje tega "socialističnega" lista bolj na literarni učinek kot na kaj drugega, je vendarle ugotovitev, ki je ni prezreti.

Na ulicah na splošno ni videti slabo hranjenih ljudi — vsaj videti je takšen. Dejansko pa ljudje stradajo, kajti na karte življenja ni močnejše. Listi od časa do časa poročajo o vzrokih smrti. Tudi smrt od izčrpanosti zaradi pomanjkanja hrane navajajo. Beda se vendarle nekako sramljivo skriva, vsaj javnih nastopov nima. Površnim ljudem tudi nobena stvar ne vzbudi pozornosti. Bistre oči pa opazijo revščino povsod, na cesti, v lokalih, na podzemeljski železnici. Upadli obrazi otrok, ki se vsujejo iz šole, povedo nekaj, vsega pa ne.

V Kranju so zgradili nov most.

Vseposred novi mostovi. Bosnansko državno gradbeno podjetje je pričelo že lani s velikimi deli: gradilo je mostove, hidrocentrale itd. kljub temu, da Bosanci primanjkuje strokovnih moči. Industrializacija zahteva velikih naporov. Bosanci imajo možnost, da se radi bogastva na premoğu, železu in drugih kovin razvije v najprostranejši industrijski predel države.

Po drugi strani pa vlada razkošje in razsipnost, ki spominja na "stare dobre čase". Je neka plast prebivalstva, ki živi in se zabava kakor prej, če ne še bolj. Seveda na račun ljudstva. Črnohorzijanci so vsemogočni, mnogim ljudem je to že dolgo dobo edini poklic. Menda ni predmeta, ki ga ne bi mogel dobiti na Dunaju — seveda za astronomske cene.

S črno borzo se ukvarjajo največ ne ljubi "gostje" — "razseljene osebe". Državni tajnik, član "ljudske stranke", Graf je nekemu poročevalcu avstrijske uradne agencije APA dejal, da je bilo 1. marca v vsej Avstriji še 334,326 "razseljenih oseb", od teh 89,476 v taboriščih.

Graf deli te ljudi na pet skupin: 1. nenemško govoreči inozemci, ki jih je močnejše repatriirati (kakih 19,000), 2. nenemško govoreči inozemci, ki se nočejo vrniti v domovino (okoli 127 tisoč), 3. Nemci iz rajhu in folksdojčerji, ki bodo repatriirani (teh je 165,000), 4. folksdojčerji, ki jih ne omenja potsdamski sporazum in jih zato ni močnejše repatriirati (164,000 ljudi) in 5. Južni Tirolci, ki jih je 42,000. Graf je temu novinarju priznal, da so "razseljene osebe" ali politično obremenjeni ali pa se nočejo vključiti v delo. Zelo veliko število teh ljudi so kriminalci ali črnohorzijanci.

Dunaj je danes mesto, kjer se razvija srida borba med reakcijo in naprednimi silami. Podobno kakor v Grčiji, Turčiji in Španiji, je tudi v Avstriji mednarodna reakcija pričela veliko ofenzivo. Čim dalje traja igra avstrijske reakcije z usodo avstrijskega ljudstva, tem bolj se tudi na zunan poglavlja prepac med vladajočimi plastmi in delavstvom ter sploh malimi ljudmi. Seveda gre razvoj silno počasi, uselinske hitlerjevske propagande in miselnosti so se kakor rak globoko zajedle v duševnost ljudi.

Nepriistranski opazovalec ima na Dunaju vtis, da se "preprost" človek ne zanima za "politiko" in da je do nje silno ravnodušen. Dojmi, ki jih človek dob pri obisku nočnih lokalov, kjer neprenehoma donijo živahni zvoki Straussovih valčkov, se veda niso zadosten dokaz za trditve. Saj je le prav majhen odstotek ljudi, ki hodi v drage lokale. Toda to ravnodušnost je prav lahko razlagati z dejstvom, da "preprosti", delovni Avstrijec dejansko še nikoli ni užival politične svobode in je še vedno doživljal razočaranje. Zdi se mi, da gre tu za umik pred življenjem. Tudi od sedanje "demokracije" Avstrije si malo ljudi ne obetajo kaj prida. Njihova silna pasivnost in tudi nezaupanje v avtoriteto države — to hromi napredek dežele. Medtem ko se široke množice ne zanimajo za politično življenje, so se razni politiki in mešetarji spravili na to, kako in komu bi najlažje in naugodnejše prodali bodočnost Avstrije in njenega ljudstva. Da pa ostane ljudstvo čim bolj v ozadju in da se boji reform, mu — postrežejo razne

stranke z velikimi plakati, kjer vsaka razlaga svoje "nazore". Neki plakat je n. pr. nedavno o znanjal avstrijskemu ljudstvu, tole modrost:

"Pozor! Tvoja eksistenca je ogrožena... s podzaviljenjem industrije... z načrtnim gospodarstvom..."

Kakšnim kalinom je bil plakat namenjen, ne vem.

Reakcionarne stranke nalašč delajo zmedo v pojmi. Njihovi listi tudi o eni stvari ne znajo napisati stvarnega, nepristranskega poročila. Edini so si v tem, da dan na dan pisarijo o lakoti na Dunaju in po vsej Avstriji. Čeprav je to dejstvo, je po drugi strani spet politični manevar, s katerim bi radi ljudstvu dopovedali: Poglejte, saj je res hudo. Naša vlada ne more nikamor več. Nujno potrebujemo inozemsko pomoč itd.

Če avstrijsko ljudstvo tega ne bo preprečilo, bo Avstrija v najkrajšem času kolonija reakcionarnih sil.

Se nekaj pripomb k avstrijskemu tisku. Ta tisk je "demokracičen", to se na Dunaju pravi, tiska in piše se lahko, kakor se komu poljubi, ne glede na to, ali je res ali ni, ne glede na to, ali je koristno ali škodljivo državi in njeni suverenosti, ne glede na to, ali zastopa koristi delovnega ljudstva ali ne. Zdi se, da je poglavitna naloga sedanjega avstrijskega tiska (časno izjema je tisk KP Avstrije), da brani in zagovarja sedanjo vlado in njeno zunanje-politično orientacijo. Sami Avstrijci priznavajo, da je njihov tisk slab. Takole pravijo o sebi: Če gre dunajska opera na turnejo, potem je Pariz poln navdušenja, Cannes ploska in Nizza je obmetava s cvetjem. Avstrijska umetnost in avstrijska ljubkost sta nam spet pridobili novih prijateljev. V inozemstvu pišejo tudi o naši bedi, pomagajo nam, toda mi imamo pri tem težak občutek, da smo berači, kar pa ne bi bilo tako brezpozajno potrebno. V javnem mnenju sveta je za nas v glavnem namenjena rubrika "Dobrodolnost in socialno skrbstvo". (Arbeiter Zeitung 22. III. 1947.)

Res, ne bi bilo potrebno, da bi Avstrija beračila za posojilo in s tem izpodkopavala temelje svoje neodvisnosti. Toda dokler vlada v tej deželi sedanje razmere, bo položaj delovnega ljudstva Avstrije težak in vedno težji. Dunaj pa, pol porušeno mesto, prestolnica lakote in "druge republike" bo prisiljen životartiti še nadalje, podoben muzeju, ki se v njem čuva — svetlu v opomin — rekviziti fašizma in "evropskega poslanstva".

France Novjak, dopisnik Slov. poročevalca.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

dar se vrneva v Ameriko, bosta lahko potrdila, da danes imamo resnično ljudsko državo, katero vzajemno gradi ves jugoslovanski narod. Vas pozdravlja Ho-lijevac Ivan, kakor tudi Nikola. Marko Holjevac.

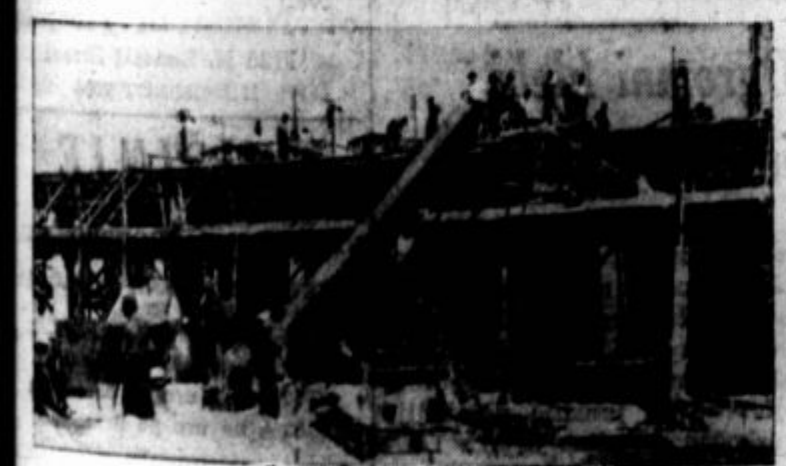
Tekstilna tovarna "Intela" v Kranju. Načrte so izdelali pri Projektivnem zavodu v Ljubljani. Za tekstilno industrijo je dodeleno v državnem proračunu za leto 1947 ogromno denarnih sredstev.

V Projektivnem zavodu Slovenije izdelujejo načrte za nove industrijske tovarne. Slika predstavlja gradnjo velikih strojnih tovarn v Sloveniji.

Plavi je zagoreli. Več železa in jekla potrebujemo. Za izgradnjo industrije bomo porabili v prvi "petletki" nad 120 milijard dinarjev.

Na industrializaciji je zainteresiran sleherni slovenski delavec. Ker je industrializacija v resnično demokratični in ljudski državi jamstvo boljših življenjskih pogojev. Iz načrta obnove smo prešli v načrtno industrializacijo.

Novi most, ki veže Maribor in Pobrežje, je bil izročen prometu. Starega, lesenega je lanske jeseni odnesla narasla Drava. Novi je višji, solidnejši in trdnjejši.

Takozvani "Titov bazen" v Bosni postaja največji industrijski center v republiki Bosni-Hercegovini. Do sem so zgradili jugoslovanski mladinci v letu 1946 "mladinsko progno Brčko-Banovići". Zdaj se gradijo nove moderne naselje, kamor se bodo preselile rudarske družine, ki so doslej stale v borihi kočah.

KRIVDA

FRANCE BEVK

(Nadaljevanje)

Proti jutru je prinesla Anina mati novorojenčka in ga položila na peč.

"Florjan, čecico si dobil."

Našobil se je, strupena beseda se je hotela planiti iz njega, a jo je zadržal. Pogledal je kvišku. Hlapčeve noge niso visele več raz peči. Kdaj je odšel? Je bil li on zaspan?

Tiste dni je Florjan čutil, ko mu je žena naga najljubša. Skoro z ljubeznijo je mislil nanjo. Vprašal jo je v mrak kamre, ali ji je slabo. Ženi je to dobro delo. Nekaj mrtvega se je znova za hip prebudilo. Solze je imela v očeh.

"Florjan, ali ti kaj postrežejo?"

"Bo že šlo ... Saj boš ti kmalu vstala ..."

Hlapec je delal samovoljno. Nikogar ni vprašal, če Jožetu je ukazoval delo. Nad Anko je zavpil s strupenim glasom: "Zakaj ne paziš na mleko?" Florjana je žgalo do mozga.

"Anka!" se je vzpel na postelji. Rad bi bil planil iz izbe. "Pokliči hlapca! Tako!"

Ivan je obstal na vratih. Bil je nevoljen, da so ga klicali od dela. Smešno se mu je zdelo, da se pohabljenec tako napenja na postelji.

"Ti ... nad mojimi otroki ne boš kričal! Ti ... ti!"

Hlapcu so bliskale oči, čelo se mu je namršilo. Florjana ni zrl v obraz, ampak nekam v noge. Hotel je nekaj reči, storiti ... Iz kamre se je oglasila Ana.

"Florjan! Ivani!"

Prikazala se je na vratih. Bleda, zavita v ruto se je držala rožancev.

Ta prizor je ljuta moža ukrotil. "Pojdi v posteljo," je prosil Florjan. Vrgel bi se bil na tla, se plazil po rokah in po trebuhu, grizel hlapca v meča, v stegno ...

8.

Novorojenko so klicali za Maričko. Med svetloslas je bila edina črnolaska; rasla je naglo. Otroka so izročili Florjanu v varstvo. Rada je spala in redko jokala. Florjan ji je dajal v usta musljino in v cunjno zavito in s slino zmoceno sladkor. Otrok ga je gledal. Po ure in ure je strmel v prste, ki so se pregibali in plesali pred obrazom. Gledala je v njegove ustnice, ki so govorile nesmiselne otroške besede. V oči, ki so se dobriale. Včasih se je otrok smejal do solz, smejal se je tudi Florjan.

Samota dolgih dni je bila strahotna. Marička mu je bila edina in najzvestejša družina. Vzljubil jo je. Več je mislil nanjo ko na vse druge. Tudi ona se je bolj veselila njegove ko materine bližine. Plezala je po Florjanovem trebuhu, ga grabila za lase, vlekla za brke in tepla po obrazu.

Florjan je na ta način laže pozabljal na vse drugo, kar ga je bolelo. Dušo je opirali le na brata in na otroke. Tonetu je dejal: "Kadar umrem, boš gledal na družino."

"Eh—ne boš umrl ne!"

"Vsak leto sem slabši ..."

Večno poleganje, pomanjkanje gibanja, zatohli zrak v kamri, vse to ni ugodno vplivalo na njegovo telo. Mišice so upadle, želodec ga je pogosto bolel. Neko noč se je bil ob odprtem oknu prehladil. Davil ga je kašelj, nahuha ga

ni popustila. Od trdnega, zdravega moža je ostal okostnjak, dasi se je z vso silo oklepal življenja.

Hlapčev rezki, visoki glas je vpil okrog hiše. Od dne, ko sta si moža pogledala iz oči v oči, se ni upal kričati nad otroki. Ti so ga ubogali kljub temu; bali so se matere.

Jože je bil zrastle. Ni se več zatekal k očetu, vi postelji. Če ga je kaj užalilo, je stisnil ustnice, potegnil klobuk na oči in odšel. Bil je že fantovskega, velikega telesa, a ne tak hrust ko je bil oče. Tudi ni kazal tiste trdote značaja ko oče in stric. Bil je mehkejši, mirnejši, vda nejši. Vendar se mu je ob slednji krivici zasikrilo oko. Nikoli ni udaril, hranil je v sebi. Ni zametal, kar je tiskanega in pisanega prihajalo v hišo. Povožno pokolenje mladeničev se krčim ni izogibalo, ne ponočevanja in plesa, a se tudi ni sramovalo stopiti v sobo izobraževalnega društva. V hišo so zašle knjige in časopisi. Jožeta je družilo tesno prijateljstvo s Tkalčevim Jernejcem, ki je bil doživel vso bridkost vojne in ujetništva. Jožetova zgodnja resnost in zamišljenost posebno stricu ni ugajala. Podražil ga je radi tega, on pa je potegnil klobuk na oči. Strica ni dobi maral, dasi je vedel, da skrbi za hišo.

Marička je shodila, Jože je začel vasovati. Še za fantovščino ni plačal, že je bil z drugimi na vasi. Najstarejši fant je pljunil:

"Nov petelinček? Bi li rad pomočil svoje perje v koritce?"

Fantje so se le smejali. Stare fantovske navade je bila izbrisala vojna.

Kadar ni bilo mnogo dela doma, je hodil Jože k Tkalcu na dno. Mnogo večerov se je mudil v pogovorih z Jernejcem in izbi ali v kuhinji. Polagoma so začele uhajati njegove oči na Julko. Vse deževne dni in zimske večere je neutrudna sedela za jerbaščkom in klekljala idrijske čipke.

Julka je bila dve leti starejša od njega. Močna, nekoliko pegavega obraza, rjave polti. Usta v smehu, beli zobje in temne, globoke oči so privlačevale. Njen značaj je bil resen, računajoč. Beseda je bila neredko ujedljiva, a na dnu je ležala toplina.

Morebiti je prav različnost značajeve privlačevala Jožeta k nji. Tih in neroden se ji ni znal približati ne z besedo ne z dejanjem. Napravil je tisoč malenkosti, da bi izrazil naklonjenost do nje. Kradel ji je bučke, trgal niti. Julka se je jezila in tepla po rokah. Lahko je opazil, kako so ji bile take nagajivosti vsak dan ljubše.

Na zimo so Tkalčevi pometali listje. Jože je pomagal. Srečen ga je grabil izpod Julkine metle in ga tlačil v listnik. Vračal se je naglo, da se je lahko dalj časa pomudil pri nji.

Tega jasnega jesenskega dne med skalami, pod visokimi bukvami, sredi suhljadi, gob mahu in šumečega, rjavega listja dolgo ni mogel pozabiti. Nagajal ji je, ona ga ni karala.

"Ali sem siten?" jo je vprašal.

A ona: "Razposajen si; to mi je všeč."

V mraku ji je položil roko okrog pasu: "Kaj poreče Hrastarjev Janez?"

Julka se je razhudila: "Kaj imam z njim?"

(Dalje prihodnjak.)

TAJNIKOVO POROČILO DRUGI KONVENCLJI SANS-a

Mirko G. Kuhel

Minulo je več kot poldrugo leto, odkar se je vršila prva konvencija Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ko sem vam poročal o poslovanju tajniškega urada, o SANSovih tedanjih uspehih in naporih ter podal nekaj priporočil za dobo, ki se končuje ob času te konvencije.

V tem razdobju so se razmere silno spremenile po svetu, v Evropi in Ameriki, pa tudi v naši organizaciji sami. Stara domovina se je osvobodila po zaslugi njenih lastnih borcev in po izredni dalekovidnosti njenih voditeljev in do malega brez posebne vojaške pomoči zapadnih zaveznikov. Brez te dalekovidnosti ter skrajne opreznosti bi danes najbrž ne bilo take Jugoslavije kot jo poznamo in odigravana bi morda bila še ena grška epizoda. Pomagala pa ji je kot ostalim slovanskim narodom Sovjetska zveza, ki je izvajala največje zmage nad sovražnimi nacističnimi in fašističnimi osvoboditelji.

Slovanski narodi so pri tem utrpeli ogromne človeške in materialne žrtve. Za vsakega našega ameriškega vojaka je padlo 17 Rusov in 6 Jugoslovancev in za vsaka dva Američana je daroval svoje življenje en Slovenec ali ena Slovenka. O ogromni drugi škodi, ki so jo utrpeli slovanski narodi, mi v varni Ameriki še pojma nimamo. Vendar pa smo se zavedali, da smo kot ameriški držav-

ljani slovenskega porekla moralno obvezani pomagati tem nesrečnim narodom in zlasti jugoslovanskim nuditi vso mogočo moralno in gmotno podporo, vsaj deloma toliko kot smo ob vojnem času storili za našo novo domovino Ameriko.

Ko je bil SANS ustanovljen v decembru 1942, je bil lik zdravega mladega drevesa, poln bujnega cvetja. In dasi je spomladanska slana pomorila nekaj tistega cvetja in vzlic odpadanja nekoliko zelenega sadeža, je drevo obrodilo obilo dobrega in zdravega sadja že v svojem prvem letu. Kasneje je veter odlomil še nekaj slabotnih in sušilec se vej, toda steblo je ostalo čvrsto, zelenelo, cvetelo in rodilo sadove.

Na zadnji konvenciji smo si zacrtali program, kako naj bi izvajali svoje medvojne in povojne naloge. Retroskop in pregled našega dela ob času te konvencije pa nam kaže sledeče rezultate:

Politično delo

Prva naloga SANSa poleg de-

la za popolno zmago Amerike je bila širiti resnico o razvoju političnih, ekonomskih, socialnih in drugih zadev v stari domovini med našimi lastnimi člani ter med drugimi slovanskimi Amerikanci. Med angleško in drugo javnostjo je to delo vršil Združenji odbor južnoslovanskih Amerikancev, kateremu smo v tej medkonvenciji dobili za to delo izplačali iz SANSovega upravnega sklada vsoto \$22.150. Nadaljnji par tisočakov smo potrošili tudi za razno literaturo in tiskovine, ki jih je izdal Združenji odbor, ter tudi pomagali širiti trimesečnik T & T, ki ga izdaja in urejuje naš častni predsednik Louis Adamič, in sicer po tisoč izvodov vsake izdaje. SANS sam je založil in razmnožil brošuro "Slovenija v borbi za svobodo", katero sem prvotno napisal kot serijo informativnih člankov za naše časopise, in sicer v 5000 izvodih. Ravno tako smo izdali v brošuri 10.000 iztiskov ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije v slovenskem jeziku ter še številno drugih pamfletov, člankov in razprav.

Ves ta čas je tajnik tudi pisal tedenske članke za naše liste ter razmnoževal tudi drugo gradivo med naše podružnice, odborne, razne urade v Ameriki, Kanadi, Južni Ameriki itd. Vsega skupaj je bilo v tej dobi razposlano okrog 250 člankov in drugega informativnega gradiva, bodisi originalnega ali pripevanega in na ta način je bila slovenska javnost v Zdr-

ženih državah točno informirana o razvoju v stari domovini, kakor tudi o politični situaciji v Ameriki, tičeče se SANSovega dela in programa. Razkrinkane so bile marsikateri reči, ki bi drugače morda ne prišle pred ameriško javnost v resnični luči. Med te spada zadeva Mihajloviča, izprni proces proti Rupniku, Rožmanu in drugim izdajalcem slovenskega naroda, razkrinkanje zakulisnih homatij bivšega ravnatelja Združene zveze v Ljubljani itd.

Naši nasprotniki pa so se resnice silno prestrašili in branili so pričeli svojo zapravljeno čast in čast tvoj protijudskih elementov s ponavljanjem laži in zvijanjem novih, oprli so se na sedanje, pretkano ustvarjeno historijo ameriške reakcije in skušali na ta način omiliti in pobeliti vsa nepoštena, nemožna in zlobna početja svojih bivših predstojnikov in svojca. Pod parolo "borba proti komunizmu" so se z ostalo reakcijo vred kot pobesneli šakali vrgli proti vsemu, kar je naprednega, kar je delavskega, proti vsemu, kar so se narodni borili v drugi svetovni vojni in utrpeli neocenljive izgube. Zadaž za to krinko se tudi skriva akcija proti listu Enakopravnosti, ki je edini v Clevelandu objavljal vse omenjene članke in si upal pri zadetih postaviti zrcalo pred njihovo lastno oblačno obličje. Neuspešno je iskanje časti, ako je čast že zapravljena. Resnico se da tudi prikrivati in zavijati, ne pa uničiti.

Aprila meseca 1945 sem zapisal v "Slovenija v borbi za svobodo" te le vrstice:

"Kar se je dogodilo v Jugoslaviji v teh štirih letih, je zgodovinskega pomena, pomeni novo, svobodno in bratsko sožitje narodov Jugoslavije. Nobena reakcija ne bo zastavila tega narodnega razvoja. Mi Amerikanci pa imamo težko nalogo, biti na straži in paziti, da se stara evropska reakcija ne zaleže med nami in tukaj v Ameriki ne nadaljuje svojega strupenega, razdvajalnega dela. Odpreti je treba oči in se zavedati, da vso propagando proti svobodni Sloveniji in svobodni Jugoslaviji vodijo v svobodni Ameriki jugoslovanski ubežniki in njim udinjani priležniki, za katere ni več prostora v stari domovini; kateri so se pregrešili proti svoji lastni rojstni domovini; kateri so pomagali povzročiti njeno krvavo Kalvarijo in sedaj iščejo zaščite in utehu za kulismi vere in cerkve."

Tako pred dvema leti. Dodal bi še lahko, da si je ta element v tem času pridobil v najvišjih in najnižjih mestih in položajih svoje petokolonce, ki s frantično historijo neomejeno nadaljujejo v Ameriki z delom, kjer je prenehal zloglasni Fuhrer.

V razdobju med prvo in drugo konvencijo SANSa se je vršilo po raznih slovenskih naseljih v Ameriki 40 večjih shodov pod pokroviteljstvom naših podružnic in simpatičnih organizacij. Kot govornik je nastopil tajnik na 23 takih shodih, drugi pa na 17. Poleg tega je bilo treba nastopati še na številnih drugih manjših prireditvah, sestankih, sejah in predavanjih. V isti dobi smo predvajali filme "Osvoboditev Belgrade", "Zvezde in pesek", "Ljubljana pozdravlja osvoboditelje" ter kulturni film "Vrba" v 42 krajih. V Clevelandu, Chicagu, Detroitu in še v nekaterih drugih mestih so se vršile večje dramske prireditve in koncerti, na katerih so sodelovale naše najboljšje odrske in pevske moči. Veselice, domače zabave, plesi in pikniki so se vršili malone vsak teden.

Dasi so bile vse te prireditve največkrat v korist pomožne akcije in sklada za otroško bolnico v Sloveniji, so imele vseeno politično ozadje in so stremele, da se občinstvo seznani s običnim razvoju tu in v stari domovini. Potrebo shodov sem poudarjal na prvi konvenciji in ponovno poudarjam tudi danes. Najbolj učinkovita beseda je izgovorjena beseda. Najboljše rezultate smo dosegli tedaj, kadar so naši govorniki nastopali in odkrito raztomčali vse položaj. Tudi filmi so silno privlačni. Novi zvočni filmi iz Slovenije, ki so baš urejeni za predvajanje, bodo velik pripomoček SANSovemu gibanju. Za pripravo in pošteno reši-

Možnost civilne uprave za Guam in Samoa

Otok Guam, največji od skupine Marijanskih otokov in ameriška Samoa spadata že pol stoletja pod upravo ameriške mornarice. Oba otoka ležita nekako na pol poti med Honoluluom in Sydneyjem, Avstralija. V drugih besedah povedano, so bili prebivalci teh predelov—kot so še sedaj—brez civilnih pravic. V zadevah uprave imajo le posvetovalen glas, kajti oblast ima v rokah mornariški guvern in mornariški oddelek. Izgledi pa so, da se zna ta položaj spremeniti in to kot posledica priporočil civilnega odbora, ki je bil poslan na otoka pretekle zimo po naročilu mornarice same.

Poročilo omenjenega odbora izjavlja:

"Po našem mnenju je že skrajni čas, da se da temu prebivalstvu pravice državljanstva. Prav za prav bi se moralo Guamcem oprostiti, ker smo to stvar tako dolgo zavlačevali, obenem pa jim dolgujemo zahvalo za njihov doprinos tekom zadnje vojne.

"Ti ljudje so dočela in v vsakem pogledu vredni, da jih sprejmemo v polnem pomenu besede v krog našega bratstva, z vsemi pravicami in privilegiji ameriškega državljanstva, kajti dežela bo s tem le pridobila."

Odborovo priporočilo, da se potom kongresnega sklepa u stvari možnost vzpostavitve civilne vlade za vsak otok posebej, je odobral sam mornariški tajnik Forrestal, ki je poročilo tudi objavil v zvezi s predlogi, ki so pred kongresom in se tičejo možnosti podelitve državljanstva prebivalstvu teh oddaljenih pacifiških predelov.

Zgodovina naše mornariške uprave na omenjenih področjih sega nazaj do leta 1898, ko so Zed. države dobile Guam od Španije na podlagi pogojev mirovne pogodbe. Že tedaj smo dali obljubo, da se bodo potom kongresnega akta vzpostavile

tev triaškega in primorskega vprašanja smo povzeli vse mogoče korake, ki smo jih smatrali za koristne in potrebne. Državnemu departmantu in Beli hiši smo predložili več spomenic o zadevnem vprašanju, kakor tudi zbirali podpise, ki jih je Združenji odbor potem odposlal na pristojno mesto. Dobro se tudi spominjamo ostrega odprtega pisma, ki ga je Louis Adamič naslovil tedanjemu državnemu tajniku Byrnesu. Junija meseca lanskega leta smo bili zastopniki SANSa in drugih članov Združenega odbora v avdienci pri državnemu podtajniku Achesonu ter apelirali, da Amerika čim prej vzpostavi prijateljske odnose z Jugoslavijo, zaeno pa zahtevali, da se slovenske in hrvatske pokrajine pod Italijo prisodijo Jugoslaviji. Tako smo storili svojo moralno dolžnost, dasi ta sprejem ni učinkoval na končni zaključek glede Istre in Primorske. Zloglasna krivica, ki je bila storjena slovenskemu in hrvatskemu narodu na prvi mirovni konferenci v Versaillesu po prvi svetovni vojni, je bila sedaj deloma popravljena in tudi za to pridobitev gre zasluga Sovjetski zvezi in ne zapadnim zaveznikom. Tržaško in primorsko vprašanje pa ne bo pravilno rešeno toliko časa, dokler ne bodo plule slovenske ladje v slovenska pristanišča ob slovenskem Jadranu, in dokler ne bodo popravljene nenaravne meje, ki delijo naše rojake v slovenskem Primorju in v Korotanu.

Vprašanje slovenske Koroške je še bolj komplicirano in težko rešeno, kajti zapadne zaveznike sile—Amerika, Anglija in Francija—zavzemajo Jugoslaviji nasprotno stališče in ne priznavajo koroških Slovencev pravice za priključenje k Jugoslaviji. In ker so narodi Jugoslavije neizmerno hvaležni svojim severnim bratom, ki prihajajo iz dežele rdeče armade, ker so tudi glede koroškega vprašanja oni edina sila, ki se bori na strani Jugoslavije, jih njihovi nasprotiki smatratijo za nazivno "Stalinova lutka". SANS je tudi glede Koroške predložil zgodovinski spomenico, ki jo je sestavil predsednik Kristan. Kot v drugih slučajih, smo tudi sedaj dobili običajni odgovor, da se bo želja slovenskih Amerikancev na podlagi vseh okolnosti primerno uvaževala.

(Dalje prihodnjak.)

"civilne pravice in politični status prebivalstva na Guamu." Tako obljubo je izrekel tedanji predsednik McKinley ob priliki uvedbe mornariške uprave predelov. Leta 1902 so Guamci že sami zaprosili za podelitev civilnih pravic. Letos v januarju je osmi guamski kongres (ki je le svetovalno telo) sprejel resolucijo, v kateri se je izrekel za samovladanje.

Glede otočja Samoa je zanimivo to, da se je prostovoljno priključilo našim prekomorskim posestim v letu 1899 na podlagi sporazuma, da bo prebivalstvo deležno civilnih pravic in zakonite oblasti. Vendar je bil otok, prav kakor Guam, podrejen mornariški oblasti, ali kakor Guamci, tako so tudi Samoanci v aprilu 1945 izrekli željo po samoupravi, ko je "Gradn Eono" ali svet poglavarjev (domačinov) sprejel tozadevno resolucijo.

Ameriška Samoa sestoji prav za prav iz skupine otokov, katerih skupna kopna površina znaša 776 kvadratnih milj. V letu 1940 je štelo prebivalstvo otočja 13.273 duš. Prebivalci spadajo k plemenu Polinezocev s katerimi so naseljena otočja med Havajijem in Novo Zelandijo. Otok Guam meri 206 kv. milj in prebivalci spadajo k plemenu Chamorrosov, katere je najti na nekaterih pacifiških otokih. Vendar je sedanja generacija prebivalstva precej pomšana z Malajci.

Absolutna oblast naše mornarice nad prebivalstvom Guama in Samoa je bila deležna mnogo kritike, katero je do gotove meje podprla tudi komisija ali odbor, ki se je lani podal na otočje. V glavnem pa je tudi mornariška oblast izpolnjevala svojo prvotno dolžnost obrambe Zed. držav in je torej naravnost, da je gledala na otoke v glavnem kot na prednje postojanke, ki naj v slučaju napada ali vojne služijo čim izdatneje svoje- mu namenu. Vkljub temu pa je temeljni cilj naše vlade dati prednost civilni upravi, in dejstvo, da poleg drugih podpora priporočila odbora tudi naša mornarica, priča, da so naši demokratični cilji v skladu s principi U. N., ki priporoča in zahteva samoupravo za odvisna predelja.—Flis.

Ogromni hlebi in dolge klobase

Francoski satirik in naznamenitejši pisatelj 16. stoletja Rabelais Franc je spisal humoristično-satiričen roman Gargantua et Pantagruel, kjer popisuje v klasičnem jeziku s šaljivo porogljivostjo in izredno domisljivo razkošne pojedine orjaka Gargantue in njegovega sina. S tem delom se je pisatelj zelo zamelel duhovskemu stanu, čeprav je bil sam redovnik in pozneje svetnik kanonik.

Na ogromne obede popisane v tej knjigi se še spominimo, ko bomo, da je pek Zaharias leta 1730 ob prihodu Viljama I. in njegovega sina v Draždane, spekel hleb, dolg 18 vatlov, širok 8 vatlov in visok poldrug čevljev (en saški vatel—0,565 m, en škorenj—0,314 m). Za ta hleb je porabil pek 18 mernikov moke, poldrugo tono droži, 326 vrčev mleka, 3600 jaje in tri funte muškata. Da so spekli to pogačo, so morali nalašč za to zgraditi izredno dolgo peč in jo opremiti s pripravo, s katero so spravili pogačo v peč in iz peči. In to pogačo je peljalo na poseben ogradju osem vpreženih konj v slovenskem spredu vseh draždanskih pekov k dvornemu obedu. Ogromni nož, ki so z njim rezali pogačo, se še dandanes hrani v Draždanih.

Nekaj manjših, a še vedno precej velikih, je bilo osem hlebov in šest prest, ki so jih spekli pek v Koenigsbergu na Pruskem. V ta namen so uporabili 12 mernikov moke. Leta 1601 so

jih nosili peki za Novega let dan skozi omenjeno mesto. Isti časno so pa nosili mesarski pomočniki, bilo jih je 105, 900 funtov težko klobaso, ki je merila 1005 vatlov. Za to klobaso so uporabili 180 prekaženih gajev in 18 in pol funta popra.

Nato so peki in mesarji skupno pojedli hlebe, preste in klobaso.

Neko drugo poročilo ve za drugo ogromno klobaso. V Nuenbergu so napravili mesarji leta 1614 iz 183 funtov slanin, svinjine in 20 funtov popra klobaso, dolgo 493 vatlov. Meriti sicer morala 500 vatlov, toda citim mojstrom, ki so klobaso pravljali, je počilo črevo, den so dokončali delo, zato so morali skrajšati za sedem vatlov.

Ce je Nemčija bila (danes ne veda ni) dežela klobas, je pa Avlija bila dežela pudingov. Avgusta leta 1864 so pripravili puding, težak nad 700 kg. Za so uporabili 1500 kg rozin, 1 kg grozdink, 125 kg sladkor, 100 kg obistne maščobe, 50 citronata, 4500 jajc, 10 steklenic ruma in 15 kg dišav. Ker n imeli tako velikega priča, so vili vso zmes v jadro, namazali s 25 kg masla, položili jo v k iz najfinejše bele pločevine, šele to pločevino v velik ko Polaganje se je vršilo s škrcem. Puding se je kuhail dni in pet noči, zaužili pa so v petih četrtilih ure.

Precejšnjo težo je imel sir, pravljen iz mleka 750 krav. sir je dobila angleška kralj Viktorija v dar ob priliki sv poroke leta 1840.

Dvomimo, da smo s tem čičem ustregli bralcem, ker p gotovo ni v tej povojni dobi ve kako simpatično pomanj nje in draginja.

Razni mali oglasi

STEADY JOB FOR WOMAN
for light housework and pen laundry—5 days a week
Noon thru dinner
MIDWAY 6459

WE ARE RECRUITING YOUNG WOMEN for

NURSES TRAINING AGES 18 to 30 YEARS

Must be High School graduate better.

Classes start August 1 and October

Apply: DIRECTOR OF NURSES

ST. MARY'S of Nazareth Hospital

1120 N. Leavitt Street HUMBOLDT 2600

HIŠINJE

STALNO KRATKOURNO DI ČISTA, MODERNA POSLOPI

• IZREDNO VIŠOKE PLAG 72½c na uro za pričetk 77½c na uro po 3 meseci 82½c na uro po 6 meseci

• 5 in 6 DNEVNI TEDEN

• URE: 5:30 do polnoči

• PLAČANE POČITNICE IN PRAZNIKI

• UNIFORMO PRESKRIBMO, PROSTO PRANJE

• VEČ DELAVSKIH UGODNOSTI

Skušali vas bomo upostili b vašega doma

Pridite in govorite z Miss All

Uposlevalni urad za fenske

Illinois Bell

Telephone Co.

309 W. Washington St.

Listnica uredništva

Ker pošni zakon prepoved

vsako oglašanje kakršnega

srečanja v listih, prosimo

dopolnilke, ki oglašajo pri

svojih družstvih ali drugih

izdajah, ali pa kako drugo

za zbiranje denarja, naj v

poročilih ne omenjajo sreč

srečanja, kakor tudi ne kar

ali tombuleških zabav, ako je

nje določena ystopnja. Pol

uprava zahteva od nas, da

vse tako oglašanje iz lista

simo, držite se tega.